

Contes contra-tabú

Teresa Costa-Gramunt

(Barcelona, 1951). Escriptora graduada en Disseny Gràfic. Fundadora de l'Associació Catalana d'Exlibristes, també és presidenta de l'Associació Dones Artistes Som 7. Ha publicat més de vint-cinc llibres entre assaigs, narracions, poemes i prosa poètica. Destaquen entre d'altres: *El vel de l'Harmonia* (1991), premi Don-na 1990; *La Porta Índia* (1997); *Noviluni a Washington* (2001); *Llibre de l'Amic* (2002), *La crisàlide* (2002), *El rostre del vent* (2002); *Sol ponent, sol ixent* (2004); *L'ull de Poliferm* (2004), Flor Natural als Jocs Florals de la Ginesta d'Or 2002, i *Santuari grec* (2005).

Amb Oriol Pi de Cabanyes ha publicat la traducció al català de *La veritable història de la Lídia de Cadaqués* d'Eugeni d'Ors i ha fet una versió al català de *Històries i llegendes de Víctor Balaguer*. A més, col·labora al *Diari de Vilanova*, *L'Eco* de Sitges, *El 3 de Vuit* i la revista *Bonart*.

Mare, mare, per què m'has abandonat?

Teresa Costa-Gramunt

El sol li ve de cara, li ofèn llastimosament els ulls. És el mateix sol inclement, feridor, d'aquells dies d'estiu passats a Cadaqués. Cécile llavors tenia onze anys, i aixecant amb temor reverencial els ulls de la sorra aspra i fosca, tothora buscava amb desesper l'esguard indiferent de la mare que l'abandonava.

Avui, camí de la platja de Port Lligat, recorda amb tota exactitud l'intent d'estrangulament perpetrat per Lluís Buñuel contra la seva mare. Encara veu Buñuel com un energumen, com un possés que es llança sobre una figura de cèrvol, veu els seus ulls lluent, en estat salvatge, uns ulls negres i botits que fan venir esgarrifances a la mosseta d'onze anys.

Aquella tarda el grup d'amics havia anat a fer un berenar campestre. Gala Éluard, a qui agradava anar amb pantalons curts, feia dies que estava ofesa amb Lluís Buñuel perquè aquest havia esbombat als quatre vents que la cosa que més li repugnava de l'anatomia femenina eren unes cuixes primes, unes cuixes d'aquelles que no es toquen en la part interior sinó que dibuixen un espai al mig... Gala tenia aquestes cuixes, i si d'alguna cosa estava orgullosa era de l'harmonia del seu cos, aquell cos que tantes vegades exaltaria Dalí en la seves pintures més rodones.

El berenar transcorria plàcidament quan tot d'una Lluís Buñuel va saltar com un gripau al coll de Gala burxat per les impertinències que aquesta li dedicava amb cinisme. El gripau va saltar-li al damunt amb les urpes d'un tigre amb ànim d'escanyar-la. La petita Cécile va cridar i cridar amb espant, va cridar amb totes les seves forces fins que l'ogre va deixar a terra la seva presa. Aquest fet violent i el sol de mort que li enlluernava les pupil·les eren les dues úniques coses que Cécile recordava de la seva estada estival a Cadaqués.

Violència física, claror violenta i la sensació de violència que li suposava el progressiu abandó de la seva mare... Perquè a partir de l'estiu de 1929, Gala Éluard esdevindria Gala Dalí, i de Cécile Éluard, de la filla que avui s'encamina cap a Port Lligat, no voldria saber-ne res transgredint l'arquetipus de la mare cuidadora i nutrícia. Gala només va ser maternal amb Dalí i després amb aquells pòtols, aquells amants joves que de vella comprava al mateix preu que els milionaris els quadres de Dalí. Cécile, l'única filla de Gala, havia estat un accident en la seva vida; després, nosa i oblit. Mentre que les comares del veïnat dirien, desaprovant: "Com l'ocell que deixa el niu, així la mare que abandona el seu infant..."

Camí de Port Lligat, a Cécile l'encega la potent llum del sol. Es pot dir que no veu res, que camina a les fosques com si la dirigís la claror d'un far opac. Segueix un impuls filial, desitja que el seu afecte no sap si instintiu o voluntari, emboqui com les aigües d'un riu en l'oceà de l'amor matern. Cécile Éluard sospira per abraçar per última vegada la mare que, segons li han dit, es mor a Cadaqués.

Gala agonitza a la seva cambra. La història d'amor que havia començat com el fastuós idil·li entre un exaltat trobador i la seva alterosa dama ha acabat amb un aïrat cop de bastó. Males llengües asseguruen que el bordó de Dalí, mesos enrere, ha fet caure Gala escales avall.

Cécile vol acomiadar-se de la mare, vol abraçar Gala, no es resigna al que ella creu un injustificat refús. Quan truca a la porta de la casa de Port Lligat que Gala ha compartit durant més de cinquanta anys amb aquest foll de Dalí, les cames li tremolen. No s'ha tret les ulleres de vidres fumats, el blanc del cel i les parets l'enlluernen i enlluernen... És la mateixa blancor espantosa que la trasllada a la claror mortal del setembre del vint-i-nou, quan Gala la deixava tota sola a l'hotel de Cadaqués, una criatura amb febre, per anar a Port Lligat amb Dalí, per jugar amb Dalí en el jardí de les roques.

Gala agonitza a la seva cambra. Durant la seva estada a l'hospital, amb el fèmur trencat, Dalí, ignorant-la, s'ha dedicat a llegir publicacions científiques. No vol saber res de la decadència i de la imminent mort de Gala, que li és el mirall de la seva pròpia decrepitud i mort. Les conseqüències d'aquell *accident* han precipitat Gala cap al seu final. El bell i immortal cos artístic de Gala ara es podreix en horribles pústules.

Dreta a l'entrada, Cécile espera amb impaciència que la deixin entrar. Té les ulleres de dol a les mans, que no sap on posar, i els nervis li engavanyen els gestos més elementals. El dia és càlid, llum de maig que tant s'assembla a la llum del setembre de la seva infantesa desolada!

Gala té els ulls clucs, i no se sap si és Dalí qui impedeix que Cécile vegi per última vegada la mare que l'ha negada. Quan el criat torna de les habitacions dels seus senyors, diu a Cécile que la seva mare no vol veure-la. Que ni en el seu llit de mort Gala no vol retrobar Cécile.

Cécile es bamboleja, fa tentines, el seu esperit desmaia quan traspassa, tota ella tremolant, la porta de la blanca casa de Port Lligat. Les llàgrimes, roents com dimonis calcinant-se en la foguera d'un quadre d'El Bosco, li cremen els ulls que ella amaga sota les ulleres de sol. Abaltida, humiliada, derrotada, menyspreada, exclama xisclant com una bèstia ferida i mirant amunt, cap a la llum encegadora: Mare, mare, per què m'has abandonat?...